

DUBLIN
Front Line Defenders – Head Office
First Floor, Avoca Court
Temple Road, Blackrock
Co. Dublin, A94 R7W3, Ireland

info@frontlinedefenders.org
www.frontlinedefenders.org

phone +353 1 212 3750
fax +353 1 212 1001

BRUSSELS
Front Line Defenders – EU Office
Square Marie-Louise 72
1000 Brussels
Belgium

euoffice@frontlinedefenders.org
www.frontlinedefenders.org

phone +32 2 230 9383
fax +32 2 230 0028

7 Mayıs 2023

Türkiye: Cumartesi Anneleri/İnsanları barışçıl toplanma haklarını kullandıkları için yeni bir davayla karşı karşıya

Cumartesi Anneleri/İnsanlarından 14 insan hakları savunucusunun yasadışı gösteriye katılmak ve uyarıya rağmen dağılmamakla suçlandığı ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten cezalandırılmasının talep edildiği davanın ilk duruşması Küçükçekmece 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 4 Mayıs 2021 tarihinde görüldü. İki kişi hariç tüm hak savunucularının beyanlarının alındığı duruşma 26 Mayıs 2023 günü devam edecek.

[Cumartesi Anneleri/İnsanları](#), kayıp yakınları ve hak savunucularından oluşan ve gözaltında kaybedilen kişilerin bulunması için 1995 yılından beri her Cumartesi Galatasaray Meydanı'nda toplanarak adalet talebiyle sivil itaatsizlik eylemleri gerçekleştiren bir insan hakları gurubudur. İlk kez 27 Mayıs 1995 Cumartesi günü saat 12.00'de "Gözaltındaki kayıplar son bulsun, kayıpların akıbeti açıklansın, sorumlular bulunsun ve yargılsın" talebiyle Galatasaray Meydanı'nda oturma eylemi düzenleyen Cumartesi Anneleri/İnsanları, 1995-1999 yıllarında her Cumartesi aynı taleple toplandı. Gözaltı ve polis baskılarının artmasıyla eylemlere 13 Mart 1999'da ara verildi. 10 yıl aradan sonra 31 Ocak 2009'da tekrar düzenli olarak toplanmaya başlayan Cumartesi Anneleri/İnsanları, en son 25 Ağustos 2018 tarihinde 700. hafta buluşmasını gerçekleştirmek üzere Galatasaray Meydanı'nda toplanabildi. Ağustos 2018 tarihinde İstanbul Valiliğinin yasak kararından bu yana Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'nda eylem yapmasına izin verilmiyor.

Davanın ilk duruşması Küçükçekmece 1. Asliye Ceza Mahkemesi 4 Mayıs 2023 tarihinde görüldü. Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşüne katılmak ve ihtara rağmen dağılmamakla suçlanan grubun 2911 sayılı yasanın 32'nci maddesi uyarınca bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis ile cezalandırılması isteniyor.

Cumartesi Anneleri/İnsanları'ndan 14 insan hakları savunucusu Uluslararası Zorla Kaybedilenler Günü dolayısıyla basın açıklaması yapmak için 30 Ağustos 2022 tarihinde, 1995 yılında zorla kaybedilen iki kişinin bedeninin bulunduğu Altınşehir Kimsesizler Mezarlığı'na gittiler. Grubun toplantı çağrısından İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'nin sosyal medya paylaşımından dolayı haberdar olan ve grup gelmeden mahalleyi ablukaya alan kolluk kuvvetleri, mezarlığa girişlerine engel olmak için insan hakları savunucuları ve kayıp yakınlarını "güvenlik çemberi" içine aldı. Polis ses yükseltici cihazla grubun dağılması için anons yapmasına rağmen polis ablukasından çıkmalarına izin vermedi ve gösteriye katılan tüm insan hakları savunucuları gözaltına alınarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü. İfadeleri alındıktan sonra serbest bırakılan hak savunucuları aynı gün savcının itirazı üzerine yeniden gözaltına altına alındı ve akşamüzeri serbest bırakıldı. Ancak savcılık haklarında ceza soruşturması başlattı.

İnsan hakları savunucularına ilişkin davanın iddianamesi sadece dört paragraftan oluşuyor ve hak savunucularının polis tarafından mezarlık girişinde durdurularak Kaymakamlık tarafından verilmiş yasaklama kararına dair bilgilendirildiğini içeriyor. İddianame, polisin gruba dağılması yönünde iltarda bulunduğunu, aksi durumda müdahale edileceği ve yakalama işlemi gerçekleştireceklerine dair bilgilendirme yaptıklarını ve polisin grubun dağılması için bir süre beklediğini iddia ediyor. Yine iddianame grubun dağılmamakta ısrar etmesi ve dövizler açmak suretiyle eyleme başlaması üzerine gruba ölçülü şekilde müdahale edildiği ve herkesin ancak o zaman gözaltına alındığını ifade ediyor.

Bu dava, Cumartesi Anneleri/İnsanlarının kriminalize edilmesi çabalarına yeni bir örnek oluşturuyor. Cumartesi Anneleri/İnsanları'ndan 46 insan hakları savunucusu ve kayıp yakını 25 Mart 2021 tarihinden bu yana İstanbul 21. Asliye Ceza Mahkemesi'nde benzer suçlamalarla [yargılanmaktadır](#). Bir sonraki duruşması 7 Temmuz 2023 tarihinde görülecek olan bu dava, 25 Ağustos 2018 tarihinde Galatasaray Meydanı'nda 700'üncü kez toplanmak isteyen gruba polisin şiddetle müdahalesi ve dördü her iki davada da sanık olan 46 insan hakları savunucusunun gözaltına alındıkları vakaya ilişkin. İnsan hakları savunucularının, onların sembol mekânı olan Galatasaray Meydanı'nda 2018 yılından beri toplanmasına izin verilmiyor. Kriminalize edilmeye çalışılan hak savunucuları, ısrarla polisin şiddetli müdahalesi, gözaltı ve adli tacizi ile karşı karşıya kalıyor.

Cumartesi Anneleri/İnsanlarından bir hak savunucusunun "toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının" devlet tarafından ihlal edildiğine ilişkin başvurusunda ihlal tespit eden 23 Şubat 2023 tarihli [Anayasa Mahkemesi kararı](#) yetkililer tarafından uygulanmıyor. Mahkeme söz konusu kararında "kaybolan yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması amacına yönelik oturma eylemi ve basın açıklaması yapmak istemesi demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması" gerektiğini vurguluyor.

Front Line Defenders, Cumartesi Anneleri/İnsanlarına yönelik ısrarlı saldırılardan, kriminalize etme çabasına yönelik girişimlerden ve adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin eksikliğinden dolayı derin endişe duymaktadır ve bu girişimlerin Cumartesi Anneleri/İnsanlarının meşru ve barışçıl insan hakları çalışmalarına karşı bir misilleme olduğuna inanmaktadır.

Front Line Defenders Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından:

1. On dört insan hakları savunucusuna yönelik meşru ve şiddet içermeyen çalışmalarından kaynaklandığına inanılan suçlamaların ve davanın düşürülmesini;
2. Cumartesi Anneleri/İnsanlarına yönelik devam eden yasal ve fiili tacize son verilmesini ve gösteri yasağının kaldırılmasını;
3. Anayasa Mahkemesi'nin 23 Şubat 2023 ve 29 Mart 2023 tarihli kararlarına uyulmasını;
4. Türkiye'deki insan hakları savunucularının tüm kısıtlamalardan bağımsız ve misilleme endişesi gütmeyen barışçıl toplanma hakkı da dahil olmak üzere meşru insan hakları faaliyetlerini sürdürmelerinin güvence altına alınmasını talep etmektedir.